

Hondenpoepbeleidsplan

2008

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1. Inleiding	4
Hoofdstuk 2. Aanleiding	6
Hoofdstuk 3. Doel.	7
Hoofdstuk 4. De instrumenten	8
4.1 Regelgeving.....	8
4.2. De voorzieningen.....	10
4.3. Communicatie en voorlichting	15
4.4. Handhaving hondenpoep.....	16
Hoofdstuk 5. De kosten.	18
Hoofdstuk 6. Aanbevelingen.....	21
Hoofdstuk 7. Evaluatie	21
Hoofdstuk 8. Routeplan invoering nieuw hondenpoepbeleid.	22
Hoofdstuk 9. Samenvatting van de voorstellen.....	22

Bijlagen:

1. Communicatieplan;
2. Resultaten enquête onder honden- en niet hondenbezitters;
3. Overzichtkaart voorzieningen.

Hoofdstuk 1. Inleiding.

Overlast speelt een belangrijke rol in de leefbaarheid en veiligheid van de burgers. Het begrip overlast kent vele aspecten en bij de bestrijding van overlast zijn vele actoren betrokken.

Het begrip 'overlast' wordt omschreven als het aanhoudend hinderen van omwonenden, waardoor het basisrecht, het recht op woongenot ontnomen wordt. Er is dus sprake van een voortdurende inbreuk op het dagelijkse leven, waarbij niet alleen sprake is van hinder maar de situatie ook als onveilig wordt ervaren¹.

Indien er problemen dreigen te ontstaan die qua aard en omvang zodanige vormen aannemen dat er sprake is van een maatschappelijk probleem is het vaak de taak van de overheid om regulerend op te treden.

Overlast van hondenpoep vormt een van de grootste ergernissen van inwoners. Het betreft overigens niet een specifiek probleem van de gemeente Maasgouw. In nagenoeg alle Nederlandse gemeenten prijkt deze vorm van overlast als bron van irritatie in de 'ergernis top 3'.

Tweejaarlijks wordt landelijk alsook regionaal onderzoek verricht naar de subjectieve veiligheid van de inwoners van Nederland en de regio. De laatst beschikbare resultaten dienaangaande zijn vermeld in de Veiligheidsmonitor Rijk 2007.

Met betrekking tot het veiligheidsveld 'verloedering van de fysieke woonomgeving' voor de regio Limburg Noord is gebleken dat hondenpoep op straat door de inwoners van de regio het meest vaak als probleem ervaren wordt. Een op de drie (33-34%) van de regio noemt hondenpoep op straat een probleem dat vaak in de buurt voorkomt (765 respondenten).

De praktijk wijst tevens uit dat de overlast om een specifieke aanpak/benadering vraagt. Het onderwerp ligt zeer gevoelig bij de bewoners: de bewoners ergeren zich aan de hondenpoep maar de eigenaren/houders zijn zelf vaak niet bereid mee te werken aan deze overlast.

Hondenpoep is en blijft een sociaal probleem waarbij een gedragsverandering van de hondenbezitter wordt gevraagd. Alleen een voorziening aanleggen lost het probleem niet op.

Onderhavige beleidsnotitie beperkt zich alleen tot de maatregelen die leiden tot een vermindering van de overlast ten gevolge van hondenpoep. Onderhavige notitie is duidelijk geen hondenbeleidsnotitie waarin ter zake op andere aspecten beleid wordt ontwikkeld: (geluids-/ stankoverlast, belastingen, gevaarlijke honden, aantal honden per huishouden, etc.). Op onderdelen zijn voorgaande onderdelen al geregeld in de huidige Algemene Plaatselijke Verordening (APV).

Voorafgaand aan deze notitie zijn alle geregistreerde hondenbezitters schriftelijk benaderd waarin hun, door middel van het invullen van een enquêteformulier², naar hun mening werd gevraagd.

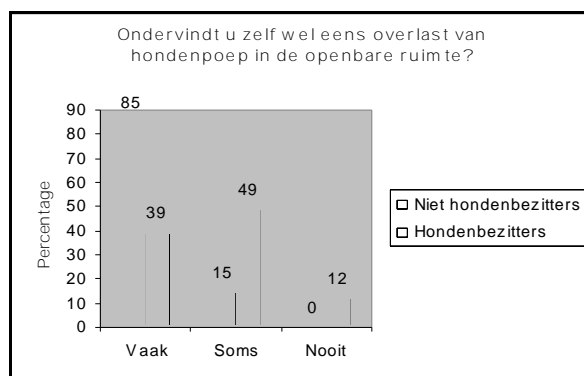
De niet-hondenbezitters konden dit doen door een digitaal enquêteformulier in te vullen. De respons van betreffende doelgroep echter was laag³. Voor de volledigheid zijn de reacties toch meegenomen in de grafieken. Door de werkgroep is daarom enige terughoudendheid in acht genomen met betrekking tot de interpretatie van de resultaten.

De som van betreffende reacties hebben mede als input gediend bij de totstandkoming van deze notitie.

¹ Het dagelijks bestuur van de Politie Limburg-Noord heeft op 31 mei 2007 een definitie van overlast vastgesteld die gehanteerd zal worden als basis van de door de politie te genereren gegevens.

² De volledige resultaten van de enquête zijn als bijlage bijgevoegd.

³ In totaal hebben 54 niet-honden bezitters gereageerd.

- Enquête Maasgouw 2008 -

Om als gemeente Maasgouw voor mensen met en zonder hond een prettige leefomgeving te creëren is in onderhavige notitie een pakket van maatregelen opgenomen dat gestoeld is op vier pijlers:

1. Voorzieningen
2. Regelgeving
3. Communicatie⁴
4. Handhaving

Bovenstaande maatregelen zijn vorm gegeven in deze beleidsnotitie en per onderdeel beschreven. Het is evident dat de maatregelen in samenhang uitgevoerd moeten worden.

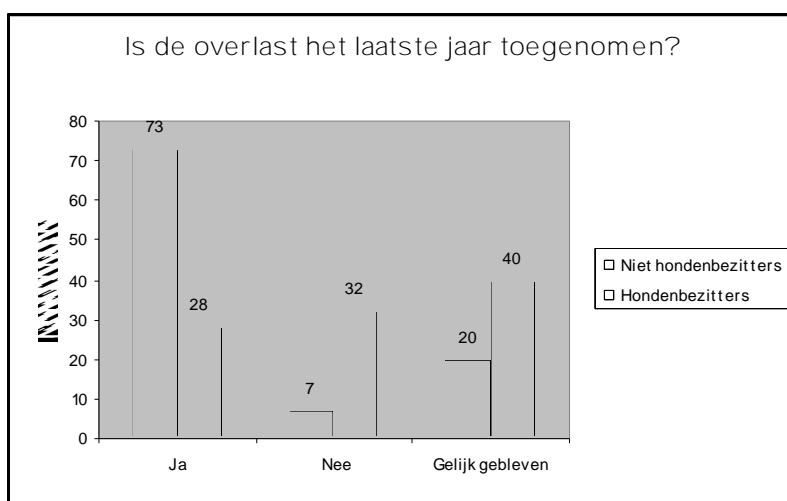
In de programmabegroting 2008 is vermeld dat de overlast ten gevolge van de hondenpoep wordt teruggedrongen om de kwaliteit van de woonomgeving op peil te houden en waar nodig te verbeteren. Met onderhavige notitie wordt beoogd hiermee aan tegemoet te komen.

⁴ Een communicatieplan is als bijlage bijgevoegd

Hoofdstuk 2. Aanleiding

De belangrijkste redenen om te komen tot een herziening van het bestaande hondenpoepbeleid zijn als volgt:

1. De steeds weer terugkerende roep van de burgers over de vervuiling van de openbare weg door hondenpoep;
2. Het ontbreken van voldoende voorzieningen met duidelijke 'spelregels';
3. De bevuiling vanuit hygiënisch en gezondheidsoogpunt;
4. De regelmaat van brieven en telefoontjes met het verzoek 'actie' te ondernemen;
5. De aangenomen motie tijdens de raadsvergadering van 28 juni 2007;
6. Mede naar aanleiding van de gehouden enquête onder de honden- en niet hondenbezitters.

- Enquete Maasgouw 2008 -

- Met enige regelmaat reageren inwoners omtrent de overlast -

Hoofdstuk 3. Doel.

Het beoogde doel van deze notitie is de overlast tot een aanvaardbaar niveau te verminderen. Om de overlast tot nul te reduceren is echter een utopie.

Vooropgesteld, de gemeente draagt niet de verantwoordelijkheid voor het doen of (na)laten dat uiteindelijk leidt tot het probleem, die ligt namelijk bij de hondenbezitter/houder. De gemeente draagt wel de zorg voor het leefbaar houden van de woonomgeving.

De gemeente wil daarom een fundamenteel bewustwordingsproces op gang brengen om de hondenbezitter te wijzen op de verantwoordelijkheden die hondenbezit met zich meebrengt. Dit bewustwordingsproces is hoofdzakelijk gebaseerd op een communicatietraject en een handhavingstraject.

De gewenste situatie is dat de hondenbezitter door zich te houden aan de regelgeving en door gebruik te maken van de beschikbare voorzieningen geen overlast veroorzaakt.

Om de gestelde doelstelling te bereiken wordt in deze notitie een koers voorgesteld die gestoeld is op de invulling van een aantal randvoorwaarden. Deze bestaan onder andere uit:

1. *Een goede en duidelijk opgestelde regelgeving.*
De bewoners moeten ter zake weten wat wel en niet is toegestaan;
2. *Het scheppen van voorzieningen.*
Met een mix van hondenuitlaatplaatsen, hondenlosloopgebieden, hondenhalten en het plaatsen van (extra) afvalbakken heeft de houder voldoende middelen tot zijn beschikking om de overlast te beperken. Een duidelijk en goed beheer maakt hier onderdeel van uit;
3. *Een duidelijke communicatie.*
Het onderdeel communicatie speelt een prominente rol om een mentaliteitsverandering te bewerkstelligen;
4. *Financiële randvoorwaarden.*
Om de voorgestelde plannen uit te kunnen voeren dienen voldoende financiële middelen (incidenteel alsook structureel) ingezet te kunnen worden;
5. *De handhaving.*
Dit onderdeel vormt het sluitstuk in het hele traject. Het vaststellen van 'spelregels' heeft pas effect indien er toezicht wordt gehouden op de naleving van de regelgeving. Benadrukt wordt dat dit onderdeel onlosmakelijk gezien moet worden van het hele project. Om dit gestalte te geven is het daarom noodzakelijk dat bij geconstateerde overtredingen consequent en consistent handhavend wordt opgetreden.

Het hondenpoepprobleem is afdelings overstijgend. Dit houdt in dat de aanpak van deze problematiek een integrale benadering vergt. Dit heeft geleid tot het formeren van een werkgroep. Deelnemers aan deze werkgroep waren de vakafdelingen communicatie en advies, civiel en cultuur, handhaving en openbare orde en veiligheid.

Hoofdstuk 4. De instrumenten

4.1 Regelgeving.

Om draagvlak te creëren onder de inwoners is een goede en duidelijk opgestelde regelgeving nodig. Deze moet maar voor één uitleg vatbaar zijn en geen ruimte bieden voor discussie. Kortom het moet voor de bewoners helder zijn wat wel en wat niet is toegestaan.

Het wettelijk kader voor het bestaande hondenbeleid vindt zijn grondslag in de volgende artikelen van de Algemene Plaatselijke verordening (APV) van 2008. Artikel 2.4.19 laten we in deze notitie buiten beschouwing.

Artikel 2.4.17 Loslopende honden

- 1) Het is de eigenaar of houder van een hond verboden die hond te laten verblijven of te laten lopen:
 - a) binnen de bebouwde kom op de weg zonder dat die hond aangelijnd is;
 - b) op een voor het publiek toegankelijke en kennelijk als zodanig ingerichte kinderspeelplaats, zandbak of speelweide of op een andere door het college aangewezen plaats;
 - c) op de weg zonder voorzien te zijn van een halsband of een ander identificatiemerk dat de eigenaar of houder duidelijk doet kennen.
- 2) Het college kan plaatsen aanwijzen waar het verbod genoemd in het eerste lid onder a niet geldt.
- 3) De verboden genoemd in het eerste lid onder a en b gelden niet voor zover de eigenaar of houder van een hond zich vanwege zijn handicap door een geleidehond laat begeleiden en de hond als zodanig aantoonbaar gekwalificeerd is of indien een eigenaar of houder van een hond deze aantoonbaar gekwalificeerd opleidt tot geleidehond.

Artikel 2.4.18 Verontreiniging door honden

1. De eigenaar of houder van een hond is verplicht ervoor te zorgen dat die hond zich niet van uitwerpselen ontdoet:
 - a. op een gedeelte van de weg dat bestemd is of mede bestemd voor het verkeer van voetgangers;
 - b. op een voor het publiek toegankelijke en kennelijk als zodanig ingerichte kinderspeelplaats, zandbak, speelweide, grasvelden of groenstroken;
 - c. op een andere door het college aangewezen plaats.
2. Het college kan plaatsen aanwijzen waar het verbod genoemd in het eerste lid, onder a niet geldt.
3. De strafbaarheid wegens overtreding van het in het eerste lid gestelde gebod wordt opgeheven indien de eigenaar of houder van de hond er zorg voor draagt dat de uitwerpselen onmiddellijk worden verwijderd.

Artikel 2.4.19 Gevaarlijke honden

1. Het is de eigenaar of houder van een hond verboden die hond te laten verblijven of te laten lopen op of aan de weg of op het terrein van een ander:
 - a) anders dan kort aangelijnd nadat het college aan de eigenaar of de houder heeft bekendgemaakt dat het die hond gevaarlijk of hinderlijk acht en een aanlijngebod in verband met het gedrag van die hond noodzakelijk vindt;
 - b) anders dan kort aangelijnd en voorzien van een muilkorf nadat het college aan de eigenaar of de houder heeft bekendgemaakt dat het die hond gevaarlijk of hinderlijk acht en een aanlijn en muilkorfgebod in verband met het gedrag van die hond noodzakelijk vindt.
2. In afwijking van artikel 2.4.17, aanhef en onder c, geldt voor het bepaalde in het eerste lid bovendien dat de hond voorzien moet zijn van een optisch leesbaar, niet- verwijderbaar identificatiekenmerk in het oor of de buikwand.
3. In het eerste lid wordt verstaan onder:
 - a) muilkorf: een muilkorf als bedoeld in artikel 1, onder d, van de Regeling agressieve dieren;
 - b) kort aanlijnen: aanlijnen van een hond met een lijn met een lengte, gemeten van hand tot halsband, die niet langer is dan 1,50 meter.
4. Het verbod geldt niet voor zover in het daarin geregelde onderwerp wordt voorzien door de Regeling agressieve dieren.

Geconstateerde knelpunten.

1. In artikel 2.4.17 onder a is opgenomen waar de honden aangelijnd moeten zijn. Dit artikel schept nogal eens verwarring. Waar vallen gazons en grasvelden onder?;
2. In artikel 2.4.17 staat vermeld dat de eigenaar of houder van de hond achterhaald moet kunnen worden doormiddel van een identificatiekenmerk. In de praktijk echter is dit niet uitgevoerd. Handhaving op dit onderdeel vindt daarom niet plaats;
3. Artikel 2.4.17 lid 2 geeft het college de bevoegdheid om locaties aan te wijzen waar de honden wel los mogen lopen. Zijn er zulke locaties en waar? Op welke wijze wordt kenbaar gemaakt wat hier is toegestaan?
4. Artikel 2.4.18 onder a vermeldt de locaties waar de poep opgeruimd moet worden. Wat wordt verstaan op een gedeelte van de weg dat mede bestemd is voor het verkeer van voetgangers?;
5. Artikel 2.4.18 onder b geeft ruimte tot interpretatie. Voor de een is het duidelijk en de andere weet niet wat hier mee wordt bedoeld.

6. Artikel 2.4.18 lid 1 onder c geeft het college de bevoegdheid om locaties aan te wijzen waar de honden wel los mag poepen. Zijn er zulke locaties en waar? Op welke wijze wordt kenbaar gemaakt wat hier is toegestaan?
7. Artikel 2.4.18 lid 3. In feite loopt de houder geen enkel risico indien hij de poep niet direct opruimt. Is het duidelijk wanneer wel verbaliseerd wordt?

Geschetste nieuwe situatie.

Deze borden worden overbodig

Met inachtneming van de hierboven vermelde knelpunten en om tegemoet te komen aan het beoogde doel wordt het volgende voorgesteld:

1. Er geldt een aanlijnplicht binnen de bebouwde kom;
2. Er geldt een opruimplicht binnen de bebouwde kom. Dit geldt niet voor de hondenuitlaatplaatsen die als zodanig zijn aangewezen en als zodanig zijn te herkennen;
3. Een hond mag buiten de bebouwde kom alleen onder onmiddellijk toezicht loslopen;
4. Buiten de bebouwde kom geldt geen opruimplicht;
5. Het is niet nodig dat een hond een identificatiekenmerk draagt. Dit houdt in dat artikel 2.4.17 wordt verwijderd uit de APV.

Het is evident dat de hondenbezitter/houder zelf verantwoordelijk is voor de naleving van de voorschriften. Dit betekent dat indien een hond in het publieke domein poept het baasje deze direct moet opruimen. Om het baasje enigszins tegemoet te komen worden van gemeentewege middelen/voorzieningen ter beschikking gesteld die het baasje makkelijker moet maken om aan de gestelde voorschriften te voldoen.

Het bovenstaande leidt tot de volgende aanpassing van de tekst van de artikelen 2.4.17 en 2.4.18:

Artikel 2.4.17 Loslopende honden

1. Het is de eigenaar of houder van een hond verboden die hond te laten verblijven of te laten lopen:
 - a) binnen de bebouwde kom op een publiek toegankelijke plaats zonder dat die hond aangelijnd is;
 - b) buiten de bebouwde kom door het college aangewezen plaats;
 - c) buiten de bebouwde kom zonder onmiddellijk toezicht;
 - d) op een voor het publiek toegankelijke en kennelijk als zodanig ingerichte kinderspeelplaats, zandbak of speelweide of op een andere door het college aangewezen plaats;
2. Het college kan plaatsen aanwijzen en/of ontheffing verlenen waar het verbod genoemd in het eerste lid onder a niet geldt.
3. De verboden genoemd in het eerste lid onder a en b gelden niet voor zover de eigenaar of houder van een hond zich vanwege zijn handicap door een geleidehond laat begeleiden en de hond als zodanig aantoonbaar gekwalificeerd is of indien een eigenaar of houder van een hond deze aantoonbaar gekwalificeerd opleidt tot geleidehond.

Artikel 2.4.18 Verontreiniging door honden

1. De eigenaar of houder van een hond is verplicht ervoor te zorgen dat indien de hond zich van uitwerpselen ontdoet deze onmiddellijk worden opgeruimd;
2. Het gebod genoemd onder lid 1 geldt niet voor een blindengeleidehond of een 'gehandicaptenhond' die als zodanig door een erkende instantie is erkend;
3. De opruimplicht geldt niet in gebieden:
 - a) Binnen en buiten de bebouwde kom op de door het college aangewezen uitlaatplaatsen en losloopgebieden die als zodanig zijn aangeduid;
 - b) In de overige openbare ruimte buiten de bebouwde kom;
 - c) Het college kan buiten de bebouwde kom gebieden en/of locaties aanwijzen waar wel een opruimplicht geldt.
4. De strafbaarheid wegens overtreding van het in het eerste lid gestelde gebod wordt opgeheven indien de eigenaar of houder van de hond er zorg voor draagt dat de uitwerpselen onmiddellijk worden verwijderd.

Door bovenstaande wijzigingen op te nemen in de APV maakt het plaatsen van verbodsborden op specifieke plaatsen overbodig. Dit zou namelijk impliceren dat de het op andere plekken wel is toegestaan. Daarnaast leidt het tot een wildgroei aan verbodsborden wat weer een ontsierend effect heeft voor de inrichting van de ruimte.

4.2. De voorzieningen

Niet alle honden veroorzaken overlast. Hondenoverlast ontstaat echter wanneer de bewoners hinder ondervinden van de honden in de openbare ruimte. Deze hinder kan ontstaan doordat de honden loslopen of doordat zij de openbare ruimte, vooral de straat, grasstroken en de speel-/plaatsen/velden vervuilen met uitwerpselen.

Het begrip losloopegebied wordt thans nog niet gehanteerd. De huidige voorzieningen zijn als volgt verdeeld over de kernen.

Kern	Aantal voorzieningen Hondenuitlaatplaats
Ohe en Laak	2
Stevensweert	3
Maasbracht	5
Linne	3
Thorn	1
Heel	1
Wessem	Geen
Beegden	Geen

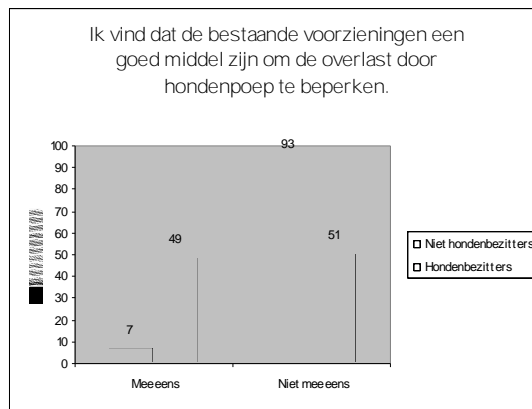
Naast deze voorzieningen heeft de houder/bezitter de mogelijkheid om de (geruimde) poep te deponeren in een afvalbak. Deze afvalbakken staan verspreid verdeeld over de kernen. Deze verdeling heeft plaatsgevonden op basis van het aantal te verwachte passanten. In de afweging tot het al dan niet plaatsen van afvalbakken heeft tevens het aspect illegale afvaldump een rol gespeeld. De praktijk wijst immers uit dat er herhaaldelijk sprake is van het illegaal plaatsen van afval bij de afvalbakken. Een terughoudend beleid met betrekking tot het plaatsen van de afvalbakken is ter zake het gevolg.

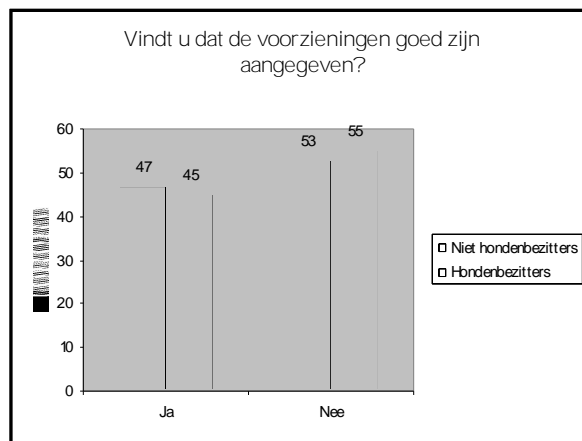
De bestaande voorzieningen zijn opgenomen in het reguliere onderhoudsplan. Dit houdt in dat in de zomermaanden de terreinen 1 keer per maand gemaaid worden. De huidige afvalbakken worden 1 keer per week leeggemaakt.

Geconstateerde knelpunten.

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat:

1. Het aantal voorzieningen is onvoldoende;
2. Er kan niet gesproken worden van een evenwichtige spreiding;
3. De voorzieningen zijn onvoldoende kenbaar gemaakt;
4. Uit de opmerkingen die zijn gemaakt naar aanleiding van de enquête blijkt dat men het onderhoud beneden de maat vindt. Men geeft aan dat dit zelfs een reden is om geen gebruik te maken van de bestaande voorziening.

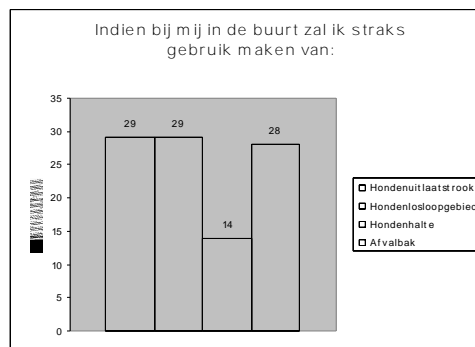
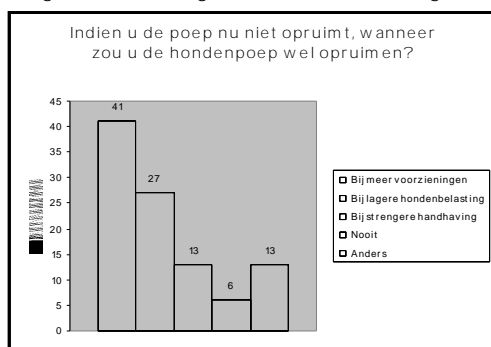
De knelpunten die in het voorafgaande worden geschetst, worden gestaafd door de geënquêteerden.

Voorgestelde nieuwe situatie.

Ad1 . Het aantal voorzieningen.

Het verminderen van de hondenpoepoverlast hangt mede af van de soort en beschikbaarheid van de voorzieningen in de nabijheid.

Uit de enquête blijkt namelijk dat de bereidheid onder de hondenbezitters aanwezig is om de poep op te ruimen als er meer voorzieningen voorhanden zijn. Een duidelijke voorkeur met betrekking tot de voorgestelde voorzieningen is er niet.

Mede naar aanleiding van het bovenstaande wordt voorgesteld om vier vormen van voorzieningen aan te bieden:

1. Hondenuitlaatplaats. Dit zijn stroken binnen de bebouwde kom die bestaan uit gemarkeerde veldjes. De aanlijnplicht is ook hier van toepassing. Op deze plaatsen hoeft het baasje de hondenpoep niet op te ruimen. De gemeente draagt zorg voor het reguliere onderhoud. Bij deze locatie worden afvalbakken geplaatst;
2. Hondenlosloopegebieden. Dit zijn stroken buiten de bebouwde kom die bestaan uit gemarkeerde veldjes. Ook hier geldt geen opruimplicht. Mits onder onmiddellijk toezicht is het toegestaan dat de hond losloopt. Bij deze locaties wordt een afvalbak geplaatst;
3. Hondenhalten. Deze voorziening voorziet in de afgifte van afvalzakjes bij wijze van een dispenser (verdeler) en een afvalbak;
4. Afvalbakken. Er vindt een uitbreiding plaats van het aantal en er vindt een betere spreiding plaats van de afvalbakken waarin de poep achtergelaten kan worden.

Onderstaand schema omvat een totaaloverzicht gegeven van de voorzieningen die straks beschikbaar zijn voor de bezitters/houders van honden.

Kern	Hondenuitlaatplaats Ter hoogte van	Hondenlosloopegebied Ter hoogte van	Hondenhalte Ter hoogte van	Extra afvalbak
Linne	Onderste Boord	Akkerweg	Nieuwe Markt	Oude Markt
	Oeveren			Hertestraat
Maasbracht	Haverkamp	Broekstraat	Rector Hendrikstraat/Kerkstraat	2x St. weerterweg Echterstraat
	St. Joosterweg	Tramlaan	Parkeerplaats vm Edah	
	Kanaalweg		Echterstraat/Breer park	
			Optie: afgifte gemeentehuis	
Stevensweert	Maasdijk	Weg langs de Grinderkens	Oude Markt	Nieuwe dijk
	Eiland			Molenstr. Nrd.
Ohé en Laak	Bosstraat	Weg over de Dijk	Markt	
Thorn	Panheeldersteeg		Hofstraat	Wilhelm. laan
	Lindepad		Vlassaardstraat	Cunegondistr.
			Optie: afgifte VVW kantoor	
Wessem	Oude Thornerweg	Polstraat	Kloosterstraat thv milieustr.	De Greend
		Pastoor Janssenstraat		Verbindingsweg
Heel	Sleydal		Wilhelminaplein	Boslaan
	Houthemerweg		Optie: afgifte gemeentehuis	Beukenlaan
				Doormanweg
				Teskenlaan
				Houthemerweg
				Zavelveldweg
Beegden	Kruisstraat	Oosderweg	Plein 700 thv glasbak	
		Eerdweg		
Totaal	14 stuks	9 stuks	11 stuks	17 stuks

Bij alle hondenuitlaatplaatsen en de hondenlosloopgebieden wordt een afvalbak (23 stuks) geplaatst.

Uit de enquête bleek dat de hondenbezitters die aan de rand van de bebouwde kom woonachtig waren hun hond in het buitengebied uitlieten. Ingevolge de APV geldt buiten de bebouwde kom geen opruimplicht. De werkgroep heeft zich dan ook in het bijzonder gericht op de aanleg van voorzieningen binnen de bebouwde kom.

Uitgangspunt is dat de uitlaatplaatsen alsook de losloopgebieden een lengte van ± 100 meter hebben (afhankelijk van de situatie ter plekke) waarbij een duidelijke afbakening plaatsvindt door middel van bebording. Betreffende voorzieningen liggen aan één zijde van de weg.

Buiten de bebouwde kom geldt op publiek toegankelijke plaatsen geen aanlijnplicht. Gesteld wordt dat dit alleen is toegestaan onder de voorwaarde dat de hond onder onmiddellijk toezicht staat. De loslopende hond mag hierbij nadrukkelijk niet de (verkeers)veiligheid in gevaar brengen. Deze moet ten alle tijden door het baasje worden gewaarborgd.

Op niet openbare terreinen zoals weilanden, erven en terreinen die niet in gemeentelijk beheer zijn zoals gebieden van bijvoorbeeld het Limburgs Landschap en Staatsbosbeheer kunnen andere regels gelden.

-Hondenhalte-

van de voorzieningen

Het voorliggende model beoogt er in te voorzien dat in de nabijheid van iedere hondenbezitter, binnen de bebouwde kom, op het moment dat de hond wordt uitgelaten, een voorziening aanwezig is. Gebleken is echter dat het moeilijk is om een eenduidige begripsomschrijving te geven van het begrip "nabijheid". Het moge duidelijk zijn dat dit zeer persoonlijk is. Het ligt in de rede te veronderstellen dat het niet realistisch is om op iedere hoek van de straat een voorziening aan brengen.

In de besluitvorming om te komen tot een goede onderbouwing met

betrekking tot de spreiding is het uitgangspunt gehanteerd dat het baasje te allen tijden verantwoordelijk is en blijft voor het opruimen van de poep.

Om 'ongelukjes' te voorkomen houdt dit in principe in dat het baasje van huis uit altijd een ruimmiddel dient mee te nemen. Met dit ruimmiddel kan de poep vervolgens in een afvalbak worden gedeponereerd. Dit ruimmiddel kan een tissue, boterhamzakje, speciaal daartoe bestemd afvalzakje of een schepje zijn.

Een afvalbak maakt daarom altijd een vast onderdeel uit van een voorziening. Betreffende afvalbakken zijn tevens bestemd voor ander afval. Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen 'gewone' afvalbakken en 'hondenpoep' afvalbakken. Mede met het oog op het handhavingsaspect, poep is immers ook afval, wordt hier niet voor geopteerd.

Dispenser plastic afvalzakjes

Voorgesteld wordt om de speciale afvalzakjes gratis beschikbaar te stellen en deze te verstrekken via dispensers. De een noemt dit afgiftesysteem een 'Hondenhalte' de ander een 'Depo'. Betreffende voorziening bestaat uit een dispenser (verdeler) van afvalzakjes en een afvalbak. De bedoeling is dat de afvalzakjes mede worden gebruikt in de aanlooproute naar de hondenuitlaatplaats of uitlaatstrook.

-Papieren afvalzakje -

Er zijn twee soorten afvalzakjes in omloop: het papierenafvalzakje en het plastic afvalzakje. In onderstaande overzicht worden de voor- en nadelen van beide ruimmiddelen tegen elkaar afgezet.

Overzicht voor- en nadelen van beide ruimmiddelen.

Ruimmiddel	Voordeel	Nadeel
Karton/papierafvalzakje	<ol style="list-style-type: none"> 1. Gebruiksvriendelijk: samenstelling bestaat uit stevig karton waardoor de boodschap ongeacht de grootte en samenstelling geruimd worden. Een bijkomstig gevoelsmatig effect is dat je de warmte (nagenoeg) niet voelt; 2. Milieuvriendelijk. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ruimen dient met 2 handen te gebeuren; 2. In verhouding behoorlijke omvang van afvalzakje; 3. Prijzig; 4. Ondergrond dient nagenoeg vlak te zijn
Plastic afvalzakje	<ol style="list-style-type: none"> 1. Handzaam formaat; 2. Ruimen kan met een hand gebeuren. Met de andere hand kan de aangelijnde hond vastgehouden worden; 3. Ondergrond hoeft niet vlak te zijn; 4. Relatief goedkoop 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Je voelt eerder de warmte wat als onprettig ervaren kan worden; 2. Als de 'boodschap' dun van samenstelling is, is het ruimen moeilijker; 3. Milieuvriendelijker

Gebleden is dat het niet altijd even gemakkelijk is om, in relatie tot de spreiding, een gefundeerde onderbouwing te geven waarom een voorziening juist wel of juist niet op een locatie moet worden voorzien. Bij de afweging echter hebben een aantal factoren een rol gespeeld die mede hebben geleid tot het voorliggende resultaat:

- o Grootte van de kern;
- o Beschikbaarheid over een groenplantsoen ten behoeve van hondenuitlaatterrein;
- o Bestaande hondenuitlaatrouten. Uit de enquête is gebleken dat degene die aan de rand van de bebouwde kom woonachtig zijn, deze naar het buitengebied lopen;
- o Omgevingsfactoren. Het ligt in de rede te veronderstellen dat in een historisch stadsgezicht een uitlaatplaats niet wenselijk is, laat staan moeilijk realiseerbaar is.
- o Het is vanuit verkeersveiligheidsoverwegingen onwenselijk om een hondenuitlaatplaats of uitlaastrook langs een drukke weg in te richten;
- o Aanwezigheid van bestaande afvalbakken. Er heeft een inventarisatie plaatsgevonden van de bestaande afvalbakken. Uitbreiding vindt plaats op de hondenuitlaatplaatsen en de hondenlosloopgebieden. Uitgangspunt is dat in de woonwijken er in de 'nabijheid' (op loopafstand) een dergelijke voorziening aanwezig is;
- o Bezoekers/toeristen. Iedere kern krijgt de beschikking over minimaal één gratis afhaalpunt van de afvalzakjes in de vorm van een hondenthalte. Om de toeristen tegemoet te komen wordt thans bezien of het VVV-kantoor te Thorn mede als afhaalpunt kan gelden. Optioneel is tevens om deze afvalzakjes af te geven op de beide gemeentehuizen.

Ad 3. Herkenbaarheid van de voorzieningen.

Alle voorzieningen worden duidelijk herkenbaar aangebracht. De uitlaatterreinen worden duidelijk afgebakend met een bord "Hondenuitlaatplaats".

De hond op het pictogram heeft een lijntje dat impliceert dat hier de hond aangelijnd moet zijn.

De losloopgebieden buiten de bebouwde kom worden tevens afgebakend door middel van een bord "Hondenlosloopgebied". Op dit bord is de hond op het pictogram niet voorzien van een lijntje/koord. Hier mag de hond dus, mits onder onmiddellijk toezicht, vrij loslopen.

De hondenthalte/dispenser is als zodanig herkenbaar door het opschrift "Hondenthalte" of "Depodog", afhankelijk van de gekozen variant.

De afvalbak behoeft geen verdere aanduiding in dit kader.

In het hoofdstuk 'communicatie' wordt een verdere toelichting gegeven met betrekking tot de herkenbaarheid in relatie tot het aspect voorlichting en informatie.

Ad 4. Het onderhoud van de voorzieningen.

Om te bewerkstelligen dat de mensen gebruik blijven maken van de voorzieningen is het belangrijk dat deze goed worden onderhouden. Hieronder wordt verstaan dat het gras kort is door dit regelmatig te maaien en dat de 'drollen' regelmatig worden verwijderd. Betreffende werkzaamheden worden uitgevoerd met een maai/zuig combinatie.

Het aantal keren dat gemaaid wordt, is afhankelijk van het jaargetijde. In de huidige kostenberekening wordt uitgegaan van 12 keer maaien per jaar waarbij het accent van de werkzaamheden ligt in de zomermaanden.

De dispensers worden bij het ledigen van de afvalbakken tevens bijgevuld. Aannemelijk is dat vooral in de beginperiode sprake zal zijn van een grote run op de afvalzakjes. Hier wordt extra aandacht aan besteed.

Wellicht ten overvloede zij hierbij opgemerkt dat het voor hondenbezitter/houder geen rede mag zijn om, in het geval dat de dispenser leeg is, de poep niet te verwijderen.

Bij de plaatsing van de dispensers en afvalbakken wordt rekening gehouden met het advies van de monumentencommissie.

- Geadviseerd wordt een ruimmiddel mee te nemen -

4.3. Communicatie en voorlichting

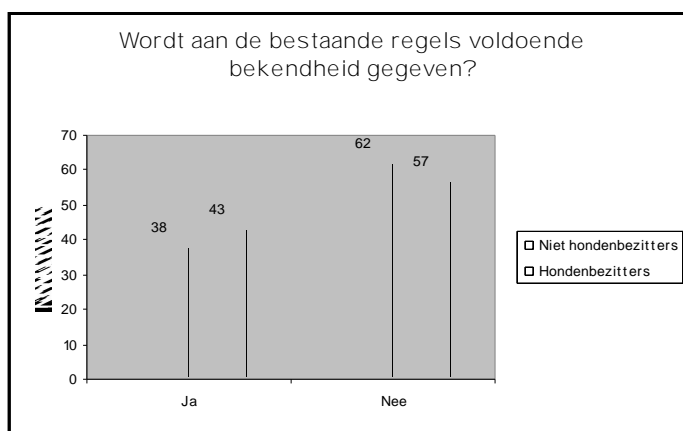
Naast het stellen van regels is het ook belangrijk om de nieuwe regels aan de burgers uit te leggen en toe te lichten. Bovendien moeten de hondenbezitters worden gemotiveerd om de hondenpoep op te ruimen en zich aan de regels te houden. Van gerichte communicatie kan een preventieve werking uitgaan. Het kan een vorm van gedragsbeïnvloeding zijn.

In de communicatie wordt de nadruk gelegd op het verduidelijken van de regels en de aanwijzingen die het nieuwe beleid op dat gebied geeft. Verder wordt bekend gemaakt welke voorzieningen de gemeente beschikbaar stelt ter ondersteuning van het beleid. Ook worden de vormen van handhaving aangegeven.

De wijze waarop dit kan worden gedaan, is beschreven in het bijgaande communicatieplan. Kort samengevat stelt dit plan voor om een campagne te voeren om bekendheid te geven aan de nieuwe regels. Een folder met tekst en uitleg en een duidelijke hondenkaart zijn onderdelen van deze campagne. De folder wordt onder meer toegestuurd aan de mensen die hondenbelasting betalen, dierenartsen en dierenspecialisten. De voorlichtingscampagne start zodra besluitvorming heeft plaatsgevonden en alle faciliterende voorbereidingen zijn getroffen.

Om het beleid ook op langere termijn actueel te houden en nieuwe hondenbezitters bekend te maken met de geldende regels op dit gebied worden er de volgende maatregelen genomen.

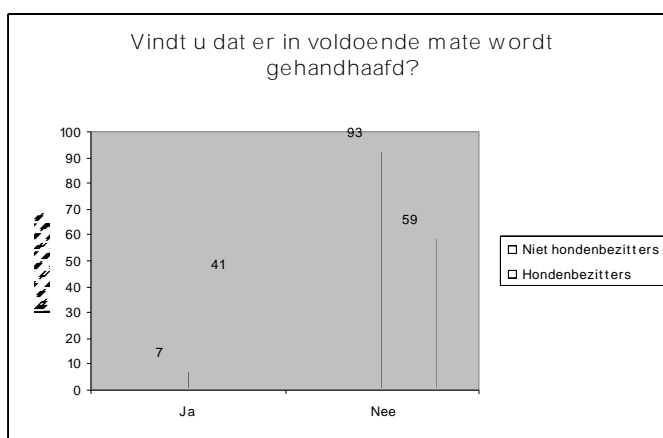
Allereerst zal elke nieuwe hondenbezitter bij aangifte voor de hondenbelasting een informatiepakketje ontvangen. Hierbij wordt ook de informatiefolder over het hondenpoepbeleid en de plattegrond met hondenpoepvoorzieningen verstrekt zodat elke nieuwe hondenbezitter op de hoogte is van de regels en van de uitzonderingsgebieden.

4.4. Handhaving hondenpoep

Handhaving is geen doel maar een middel. Het is een instrument dat als overheid tot je beschikking staat om het beoogde doel, in dit geval het beperken van de overlast, te bereiken.

Uit de enquête hondenpoepbeleid blijkt dat dit onderdeel door de inwoners als onvoldoende wordt ervaren. Daarnaast geeft dertien procent van de hondenbezitters aan dat indien ingezet wordt op 'strengere handhaving' ze alsnog bereid zijn de hondenpoep op te ruimen.

Huidige situatie

In de artikelen 2.4.17 en 2.4.18 van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) ligt de basis voor de handhaving van de overlast van de hondenpoep. De huidige praktijk wijst uit dat deze artikelen onvoldoende duidelijk en daardoor lastig zijn om te handhaven. Dit kan namelijk leiden tot menige discussies wat in het verleden dan ook is gebeurd.

Het afgelopen jaar is inzake de hondenpoepoverlast op ad-hoc basis gereageerd. Onderbezetting⁵ binnen het team handhaving was hier mede debet aan. Het stellen van handhavingsprioriteiten werd hierdoor noodzakelijk. Voor onderhavige overlast hield dit in dat hier geen voorrang aan werd gegeven.

In 2007 is slechts 4 maal verbaliserend opgetreden tegen overtreders.

⁵ Bij schrijven van onderhavig plan was in totaal 0,2 Fte opsporingscapaciteit beschikbaar. Dit hield in dat naast een keuze van de handhavingsonderwerpen, daarin ook nog een prioritering van deze onderwerpen aangebracht moest worden.

Knelpunten

Ten aanzien van het huidige beleid worden de volgende punten als knelpunten ervaren:

1. De huidige regelgeving is onduidelijk en biedt daardoor ruimte tot discussie. Dit staat een adequate en consequente handhaving in de weg;
2. De handhavings en de opsporingscapaciteit is onvoldoende teneinde invulling te kunnen geven aan het bewustwordingsproces en een consistent handhavingsproces;

Nieuwe situatie

Het nieuw voorliggende beleid heeft een kans van slagen indien alle pijlers in samenhang worden uitgevoerd. Indien één pijler ontbreekt of onvoldoende is, is het project gedoemd te mislukken. Handhaving als pijler maakt een essentieel en onmisbaar onderdeel uit van dit project in relatie tot het behalen van de beoogde doelstellingen.

Een Buitengewoon Opsporings Ambtenaar (BOA) van onze gemeente is mede bevoegd tegen een overtreding van de hierboven vermelde artikelen proces-verbaal op te maken. Momenteel is er binnen het team handhaving een vacature opengesteld om deze BOA functie in te vullen. Naar verwachting zal de BOA functie niet voor 1 augustus 2008 zijn ingevuld. Na deze feitelijke invulling kan pas de procedure met betrekking tot de opsporingsakte opgestart worden. Dit houdt in dat pas na het doorlopen van dit traject, welke ongeveer 3 tot 4 maanden duurt, medio november-december 2008 beschikt kan worden over een beëdigde BOA.

Gelet het vorenstaande acht de werkgroep het voor de hand liggend dat het nieuwe hondenpoepbeleid per 1 januari 2009 kan worden ingevoerd.

Daarnaast dient opgemerkt te worden dat een van de milieuhandhavers tevens aangewezen is als gemeentelijk opsporingsambtenaar (GOA). De handhaving van de APV en daarmee dus ook de handhaving van de hondenpoep zal dus te zijner tijd door beide opsporingsambtenaren tijdens het reguliere toezicht worden uitgevoerd. Hierbij moet echter opgemerkt worden dat de milieuhandhaver zich voornamelijk zal bezig houden met de handhaving van de inrichting gebonden taken (milieucontroles bij bedrijven).

Het vorenstaande houdt in dat in de eerste weken nadat het beleid vigerend is, extra aandacht wordt besteed aan de handhaving van het hondenpoepbeleid. Het ligt in onze bedoeling om direct na de invoering van het nieuwe beleid en de wijziging van de APV, circa 8 uur per week (gedurende 1 maand) specifiek aandacht te besteden aan de handhaving van de hondenpoep.

Tijdens de eerste 2 weken wordt door de opsporingsambtenaren veelal waarschuwend opgetreden om de burgers zodoende te laten wennen aan het nieuwe beleid. Daarnaast wordt onderzocht of (publieksvriendelijke) handhavingsacties opgezet kunnen worden in samenwerking met politie (b.v. vrijwillige politie).

Na deze 'gewenningsperiode' van 2 weken wordt er bij constatering van een overtreding op heterdaad direct overgegaan tot het opmaken van een proces verbaal. De boete voor het niet opruimen van de poep bedraagt overigens € 75,-.

Na genoemde periode zal de handhaving van de hondenpoep deel uitmaken van de reguliere werkzaamheden (dagelijks toezicht en opsporing) van de opsporingsambtenaar.

Voorgesteld wordt om jaarlijks circa 200 uren aan de handhaving van het hondenpoepbeleid te besteden. Uitvoering kan in eigen beheer danwel door uitbesteding.

Momenteel wordt een integrale handhavingsnota opgesteld. In het uitvoeringsprogramma/beleidsplan zullen de prioriteiten en doelstellingen van het team handhaving worden vastgelegd. In het uitvoeringsprogramma wordt vastgelegd in welke mate hondenpoep prioriteit krijgt (in uren op jaarbasis). Na vaststelling van het uitvoeringsprogramma kan hier meer duidelijkheid over gegeven worden.

Nadrukkelijk stelt de werkgroep vast dat, indien besloten wordt om geen handhavingscapaciteit beschikbaar te stellen, de geïnvesteerde middelen nagenoeg geen effect zullen hebben.

Tenslotte dient er nog opgemerkt te worden dat er bij de invoering van het nieuwe beleid veel aandacht besteed moet worden aan de preventieve handhaving. Hiermee worden in het bijzonder de publicaties en het beschikbaar stellen van informatiemateriaal bedoeld.

Hoofdstuk 5. De kosten.

De kosten die verbonden zijn met de realisatie van de beoogde voorzieningen worden onderscheiden in incidentele en structurele (exploitatie) kosten.

Betreffende kosten zijn vervolgens nader uitgewerkt in 2 varianten zijnde 'papieren'⁶ variant en de 'plastic' variant.

De Incidentele kosten

Variant 1. Kosten bij gebruik van de dispenser papieren afvalzakje

Voorziening	Kosten per eenheid	Aantal	Kosten
Bord hondenuitlaatplaats	€ 69,-	12	€ 828,-
Bord hondenlosloopgebied	€ 69,-	18	€ 1242,-
Hondenhalte (dispenser en afvalbak)	€ 695,- resp. € 450,-	11	€ 7645,-
Afvalbakken	€ 291	40	€ 11640,-
Plaatsen afvalbakken & borden*			€ 4970,-
Communicatie traject/folders/kaart			€ 5000,-
Onvoorzien			€ 3500,-
Evaluatie beleid			€ 2.000,-
Kosten totaal			€ 36.825,-

Variant 2. Kosten bij gebruik van dispenser plastic afvalzakje

Voorziening	Kosten per eenheid	Aantal	Kosten
Bord hondenuitlaatplaats	€ 69,-	12	€ 828,-
Bord hondenlosloopgebied	€ 69,-	18	€ 1242,-
Depodog (dispenser)	€ 99,-	11	€ 1089,-
Afvalbakken	€ 291	51	€ 14841,-
Plaatsen afvalbakken & borden*			€ 4970,-
Communicatie traject/folders/kaart			€ 5000,-
Onvoorzien			€ 3500,-
Evaluatie beleid			€ 2000,-
Kosten totaal			€ 33.470,-

Toelichting incidentele kosten

Ten aanzien van de hondenuitlaatplaatsen zijn feitelijk in totaal 28 borden nodig. Zestien bestaande borden worden hergebruikt.

Bij de dispensers die behoren bij de distributie van de kartonnen/papierenafvalzakjes (variant 1) bestaat de mogelijkheid te kiezen voor dezelfde afvalbak zoals deze thans reeds in gebruik zijn binnen onze gemeente. Met het oog op de uniformiteit heeft dit de voorkeur. De weergegeven kosten bestaan uit én de dispenser én de afvalbak.

Bij variant 2, de dispenser van de plasticafvalzakjes, is dit niet optioneel. De bijbehorende afvalbak wijkt af van de 'gemeentelijke lijn'. Derhalve is hier gekozen voor alleen een dispenser. Deze is in de prijsopgave dan ook separaat weergegeven. De bijbehorende afvalbakken zijn meegenomen in het totaal van afvalbakken. Dientengevolge komt dit aantal hiermee op 51.

Gelet de huidige werkzaamheden in relatie tot de beschikbare krachten van de wijkteams wordt het plaatsen van de afvalbakken, hondenhalten en de borden uitbesteed. De vermelde kosten zijn gebaseerd op de laagst uitgebrachte offerte.

Een communicatietraject maakt onderdeel uit van de introductie van het hondenpoepbeleid. Dit traject zal mede bestaan uit het maken van folders en kaartmateriaal waarop de voorzieningen zijn weergegeven.

⁶ Verwijzing naar de samenstelling van het afvalzakje

Voorgesteld wordt om het hondenbeleid per 1 januari 2009 inwerking te laten treden. Dit houdt in dat de dispensers direct gevuld moeten worden. Daarnaast is het voorzienbaar dat de afname van de afvalzakjes in de beginperiode aanzienlijk is. De post onvoorzien is mede opgebouwd uit deze extra te verwachten meerkosten.

Aan het houden van een evaluatie van het beleid zijn (enquête)kosten verbonden.

De structurele- / beheers kosten

Variante 1. Kosten bij gebruik van de dispenser papieren afvalzakje

Activiteit	Kosten per eenheid	Aantal	Kosten *
Maaien/zuigen	€ 75,- per uur	6 uur x 12 (keer per jaar)	€ 5.400,-
Afvalzakjes	€ 65,- per doos (750 stuks)	77 ⁷ zakjes/jaar x 2300 honden (177.100 stuks per jaar)	€15.337,-
Ledigen 51 afvalbakken	5 uur/week(man/auto) x € 64,-	260 uur	€16.640,-
Communicatie			€ 1.000,-
Onvoorzien			€ 2.000,-
Kosten totaal			€40.377,-

* Bij de berekening is het uitgangspunt gehanteerd dat de BTW compensabel is.

Variante 2. Kosten bij gebruik van dispenser plastic afvalzakje

Activiteit	Kosten per eenheid	Aantal	Kosten *
Maaien/zuigen	€ 75,- per uur	6 uur x 12 (keer per jaar)	€ 5.400,-
Afvalzakjes	€ 125,- per doos (35 rollen x150= 5250 stuks)	77 ⁸ zakjes/jaar x 2300 honden (177.100 stuks per jaar)	€ 4.217,-
Ledigen 51 afvalbakken	5 uur/week(man/auto) x € 64,-	260 uur	€16.640,-
Communicatie			€ 1.000,-
Onvoorzien			€ 2.000,-
Kosten totaal			€ 29.257,-

* Bij de berekening is het uitgangspunt gehanteerd dat de BTW compensabel is.

Toelichting op de beheerskosten.

Het accent van de werkzaamheden ter zake maaien en zuigen zal liggen in de zomermaanden. Deze werkzaamheden worden uitbesteed. Het vermelde bedrag is gebaseerd op de laagst uitgebrachte offerte.

Het is moeilijk in te schatten wat de afname zal zijn van de afvalzakjes in de beginperiode alsook in de periode hierna. Het ligt in de rede dat vooral in de beginperiode sprake zal zijn van een grote run op de zakjes. Het vorenstaande houdt in dat de hieraan gerelateerde kosten ook moeilijk voorzienbaar zijn. Dienaangaande geeft navraag bij andere gemeenten geen unaniem beeld.

Ten aanzien van de kostenpost 'afvalzakjes' is de hierboven gehanteerde kostenberekening gebaseerd op de ervaringen van de gemeente Beesel. Deze gemeente wordt geacht vergelijkbaar te zijn met de gemeente Maasgouw (plattelandsgemeente). De praktijk heeft hier uitgewezen dat op jaarbasis gemiddeld 77 afvalzakjes per hond worden gebruikt. Er is overigens in deze gemeente een toenemende trend te constateren met betrekking tot de afname van de zakjes.

De afvalzakjes dienen periodiek bijgevuld te worden. Het prijsverschil tussen beide ruimmiddelen komt tot uiting in het overzicht van de jaarlijks terugkerende beheerskosten.

De huidige voorgestelde aanpak voorziet in een uitbreiding van het aantal afvalbakken. De afdeling ruimte en beheer beschikt thans over onvoldoende middelen om uitvoering te kunnen geven aan het voorgestelde beleid. Dit houdt in dat bij inwerkingtreding van onderhavig

⁷ Als referentie geldt de gemeente Beesel

⁸ Als referentie geldt de gemeente Beesel

beleidsplan betreffende werkzaamheden uitgevoerd moeten worden door een extra kracht met een bijbehorende (huur)auto.

Aannemelijk is tevens dat de frequentie van het ledigen in de zomermaanden toeneemt. Het ledigen van de afvalbakken wordt opgenomen in de reguliere route.

Om het hondenpoepbeleid ook op langere termijn actueel te houden en nieuwe hondenbezitters bekend te maken met de geldende regels op dit gebied dient er continue aandacht voor communicatie te zijn, bijvoorbeeld via publicaties en herdruk van voorlichtingsmaterialen.

Voorgesteld wordt om het nieuwe beleid in werking te laten treden per 1 januari 2009. De verwachting is dat de afname van de afvalzakjes met name in de beginperiode groot zal zijn. De post 'onvoorzien' is mede opgebouwd deze extra kosten en uit onderhoudskosten en vandalisme.

Naar aanleiding van het vorenstaande blijkt dat een aantal werkzaamheden in eigen beheer kunnen worden uitgevoerd. Daarnaast is het uitgangspunt gehanteerd dat enkele werkzaamheden worden uitbesteed.

In het voorliggend concept wordt voorgesteld om de handhaving in eigen beheer uit te voeren. De naar schatting 200 benodigde handhavingsuren zijn opgenomen in het totaalbedrag van de jaarlijkse beheerskosten bedragen. Betreffende handhavingskosten zijn echter aan te merken als kostenplaats en derhalve niet feitelijk meegenomen in de totale kostenberekening.

In de programmabegroting voor het lopende boekjaar is een krediet van € 40.000,- beschikbaar gesteld ten behoeve van het nieuw hondenpoepbeleid. Dit houdt in dat dit krediet voldoende is om onderhavig beleidsplan gestalte te geven.

Om de kosten gerelateerd aan onderhavige problematiek transparant te houden wordt voorgesteld de beheerskosten apart in de meerjarenbegroting te vermelden. Daarnaast is het voorstel om structureel vanaf 2009 de benodigde middelen mee te nemen bij de jaarlijks te behandelen kadernota.

Schematisch kostenoverzicht beide varianten.

Variant	Dispenser	Incidentele kosten	Beheerskosten
Variant 1	Papieren opruimzakje	€ 36.825,-	€ 40.377,-
Variant 2	Plastic opruimzakje	€ 33.470,-	€ 29.257,-

Hoofdstuk 6. Aanbevelingen

In het hoofdstuk handhaving is reeds opgemerkt dat deze pijler onlosmakelijk deel uitmaakt van het welslagen van hele project. De wetgeving staat alleen toe dat alleen handhavend opgetreden kan worden als er sprake is van een heterdaad situatie. Om hier adequaat invulling aan te geven vraagt dit capaciteit.

Er kan op verschillende aspecten worden gehandhaafd. Te denken valt aan het niet voldoen aan de aanlijn- of opruimplicht. Ieder extra instrument dat een bijdrage kan leveren of ondersteuning kan bieden aan deze handhaving is welkom.

Het zichtbaar dragen van een identificatiemiddel in de vorm van een hondenpenning is een dergelijk instrument. De BOA kan, bij constatering dat dit niet gebeurt, het baasje hierop aanspreken. Als vervolgens na raadpleging van het register blijkt dat geen hondenbelasting wordt betaald, kan ter zake een naheffing door de afdeling financiën worden opgelegd.

Hoewel niet uitputtend worden hieronder enkele voordelen genoemd indien een identificatiemiddel wordt ingevoerd:

1. Indien de hond losloopt, is de hondenbezitter te traceren en kan handhavend worden opgetreden;
2. Uit het aantal geregistreerde honden binnen Maasgouw, 1,1 hond per huishouden, blijkt dat dit afwijkt van het landelijk gemiddelde, 1,3⁹ hond per huishouden. Hoewel dit niet nader is onderzocht wekt dit de indruk dat niet alle honden zijn geregistreerd. Het dragen van een identificatiemiddel kan hierbij een hulpmiddel zijn. Bij het niet zichtbaar dragen van de penning is het immers direct duidelijk dat geen hondenbelasting wordt betaald;
3. Indien gekozen wordt voor afgifte van de afvalzakjes via dierenspeciaalzaken danwel detailhandelszaken kan de hondenpenning als legitimatiemiddel gelden. Het tonen van dit legitimatiemiddel is het bewijs dat hondenbelasting wordt betaald en dat je hiermee recht hebt op een gratis afvalzakje.

Gelet de hierboven vermelde voordelen is de werkgroep van mening dat invoering van een dergelijk identificatiemiddel een positieve bijdrage kan leveren aan het handhavingstraject. Voorgesteld wordt derhalve dit aspect nader te onderzoeken.

Hoofdstuk 7. Evaluatie

Uit onderzoek blijkt dat nagenoeg iedere gemeente in meer of mindere mate beleid heeft ontwikkeld op het gebied van hondenpoep.

Een voorzichtige conclusie die getrokken kan worden is dat de afname van de ondervonden overlast vaak niet in verhouding staat met de gepleegde inzet. Uit de verschillende wijze waarop uitvoering wordt gegeven met betrekking tot de aanpak wordt aannemelijk geacht dat "dé aanpak" als effectieve oplossing niet bestaat.

Het hoeft verder geen betoog dat het toch belangrijk is om te weten of dat het vastgestelde hondenpoepbeleid effect heeft en of dit reden is tot bijstelling van het beleid. Deze effecten kunnen op verschillende manieren gemeten worden.

1. Monitoring van de binnenkomende klachten via de meldlijn. De inwoners kunnen terzake hun klachten melden via de meldlijn alwaar registratie plaatsvindt van deze meldingen;
2. Raadplegen van de inwoners door middel van een enquête. De belangrijkste reden van deze enquête is om te kijken of de doelstelling wat betreft het terugdringen van de overlast door hondenpoep is bereikt. Voorgesteld wordt om een half jaar na implementatie de inwoners opnieuw te enquêteren met betrekking tot de ervaringen van de inwoners. Bijkomstig effect is dat deze enquête ervoor zorgt dat de problematiek wederom publiciteit krijgt, wat hopelijk leidt tot een (nog) betere naleving van de voorschriften.

⁹ Bron: TNS NIPO onderzoek 19 februari 2008

Hoofdstuk 8. Routeplan invoering nieuw hondenpoepbeleid.

Het vastgestelde nieuw beleid kan feitelijk pas worden uitgevoerd op het moment dat het gehele implementatietraject is doorlopen. Zoals reeds eerder opgemerkt dienen de vier pijlers in samenhang te worden uitgevoerd. Zonder te pretenderen dat de overige acties minder belangrijk zijn, is het tijdstip van de inwerkingtreding in het bijzonder afhankelijk van de realisatie van de voorzieningen en de beschikbaarheid over voldoende handhavingscapaciteit.

In onderstaand overzicht wordt een beeld geschetst van de procedure die geacht wordt doorlopen te moeten worden om het nieuwe beleid gestalte te geven.

Activiteit	Tijdstip
Vaststelling door de gemeenteraad	18 sept. 2008
Procedure Algemene Wet Bestuursrecht	Okt. nov. 2008
Opstarten communicatietraject	November 2008
Realisatie voorzieningen	December 2008
BOA beschikbaar	December 2008
Aanpassing APV	December 2008
Feitelijke inwerkingtreding nieuw beleid	1 januari 2009
Evaluatiemoment	Juli 2009

Voorgesteld wordt de vermelde data als uiterlijke termijn te hanteren. Het communicatietraject wordt gekoppeld aan de realisatie van de voorzieningen.

Hoofdstuk 9. Samenvatting van de voorstellen

1. De huidige artikelen in de APV worden aangepast, gericht op het aanlijngedrag en de opruimplicht;
2. Er vindt een uitbreiding danwel realisatie plaats van de losloopgebieden en de uitlaatplaatsen op de voorgestelde locaties;
3. Het aantal afvalbakken wordt uitgebreid en er worden hondenhalten geplaatst op de voorgestelde locaties;
4. Er wordt een voorlichtingscampagne opgezet. Deze campagne is erop gericht om de bekendheid onder alle inwoners te vergroten, het creëren van draagvlak hiervoor en de mentaliteit van de hondenbezitter te verbeteren waar het gaat om de aanlijn- en de opruimplicht;
5. Door het voeren van gerichte acties, indien mogelijk in samenwerking met de politie, wordt extra aandacht besteed aan het handhavingsaspect;
6. Een half jaar na implementatie geldt als ijkpunt om het nieuw hondenpoepbeleid te evalueren. Hiermee wordt beoogd inzicht te verkrijgen van het gevoerde beleid, de daarbij opgetreden processen en de effecten van het beleid;
7. De inwerkingtreding van het vastgestelde hondenpoepbeleid is op 1 januari 2009;
8. Er wordt een keuze gemaakt uit de twee voorgestelde varianten: Variant 1 met de papieren afvalzakjes danwel variant 2, de variant met de plastic afvalzakjes;
9. Afhankelijk van de gekozen variant worden de hieraan gerelateerde benodigde middelen gedekt uit het Pilotfondsbudget van €40.000,-;
10. Afhankelijk van de gekozen variant worden de hieraan gerelateerde benodigde middelen in de meerjarenbegroting geoomerkt ten behoeve van de structurele beheerskosten;

Bijlage 1.

Communicatieplan hondenbeleid

Probleemstelling

De gemeente Maasgouw ontvangt veel meldingen van inwoners die klagen over overlast van hondenpoep. Hondenbezitters dienen zich bij het uitlaten van honden te houden aan de regelgeving. Dat dit niet gebeurt komt o.a. omdat men daarvan niet op de hoogte is. Daarbij zijn er niet in alle dorpen hondenpoepvoorzieningen ingericht. Ook wordt momenteel vrijwel niet actief gecommuniceerd over de regels en de bestaande voorzieningen voor honden en hun baasje. Dit alles in combinatie met een stukje mankerende mentaliteit, zorgt voor het huidige 'hondenpoepprobleem'.

Hoofddoelen

1. Informeren van hondenbezitters, burgers, pers, bestuur, politiek, ambtelijke organisatie en andere betrokkenen over het nieuwe beleid in de gemeente Maasgouw en de implementatie hiervan;
2. Aanzetten tot een houding- en gedragsverandering bij alle betrokkenen;
3. Draagvlak voor het nieuwe beleid creëren.

Boodschap

1. Binnen de bebouwde kom van de gemeente Maasgouw moet hondenpoep worden opgeruimd, of dient gebruik te worden gemaakt van de uitlaatfaciliteiten. Buiten de bebouwde kom richt de gemeente uitlaatfaciliteiten in die goed worden onderhouden (gemaaid en gereinigd).
2. De gemeente Maasgouw investeert in hondenpoepvoorzieningen, de baasjes en hun honden moeten die weten te vinden en er gebruik van maken. Regels zijn er niet voor niets, houdt men zich niet aan de regels, zal er verbaliserend worden opgetreden.

Doelgroep

Intern

College, gemeenteraad, raadscommissie, interne organisatie

Extern

1. alle hondenbezitters;
2. toekomstige hondenbezitters, nieuwe inwoners met honden;
3. alle andere inwoners van Maasgouw, het is goed dat zij weten dat er actie wordt ondernomen om deze ergernis te verminderen;
4. de pers kan meehelpen de boodschap onder de aandacht te brengen.

Strategie

Als besluitvorming heeft plaatsgevonden en alle faciliterende voorbereidingen zijn getroffen kan er een voorlichtingscampagne worden gestart.

	1 ^e week campagne	2 ^e week campagne	3 ^e week campagne	4 ^e week campagne	5 ^e week campagne	6 ^e week campagne
Persbericht	x	x	x			
Intranet	x	x	x	x	x	x
Website	x	x	x	x	x	x
Maasgouw Nieuws	x		x		x	
Mailing hondenbezitters		x				
Foldermateriaal	x	x	x	x	x	x
Werkoverleg	x	x	x	x	x	x
Welkomspakket	x	x	x	x	x	x

Persbericht

- Bij de start van de campagne wordt een persbericht naar de lokale en regionale pers gestuurd over het hoe, wat en waarom en de noodzaak van het nieuwe beleid;
- Tegelijk met de verzending van de mailing wordt er nogmaals een persbericht verstuurd. Hierin wordt toegelicht wat hondeneigenaren in de brievenbus krijgen en waarom;
- Wanneer er gehandhaafd gaat worden (na een periode van gewenning), wordt er wederom aandacht besteed aan het hoe en waarom;

Bovengenoemde persberichten zijn ook altijd terug te vinden via internet en in intranet.

Intranet

Via de reguliere persberichten, ook te lezen via intranet, kunnen collega's zich op de hoogte stellen van dit 'nieuwe' beleid. Ook wordt de notitie Hondenpoepbeleid onder projecten en blijft het op die manier voortdurend beschikbaar.

Internet

Bij projecten staat voortdurend standaard informatie over het hoe en wat m.b.t. hondenbeleid binnen de gemeente. Tevens wordt er met regelmaat aandacht besteed aan de lopende 'campagne'. Ook is de notitie 'Hondenpoepbeleid' is terug te vinden bij de projecten.

Gemeentepagina

Op de gemeentepagina in het Maasgouw Nieuws wordt na besluitvorming aandacht besteed aan het 'nieuwe' beleid en de uitvoering daarvan. Na de gewenningsperiode wordt de boodschap herhaald en wordt er nadruk gelegd op het beboeten wanneer men zich niet aan de regels houdt.

Mailing

De mailing wordt verstuurd naar alle bij de gemeente bekend zijnde hondeneigenaren en bestaat uit een begeleidend schrijven waarin toegelicht wordt dat hondenpoep moet worden opgeruimd en dat er (nieuwe) faciliteiten zijn. Waar deze te vinden zijn, is te vinden in de bijgaande folder. Tevens wordt hierbij een setje zakjes bijgesloten.

Werkoverleg

In het werkoverleg van de afdeling Ruimte en Beheer dient regelmatig aandacht te worden besteed aan het verloop van de campagne. Zo zijn alle medewerkers op de hoogte. Het is vooral van groot belang dat de medewerkers van de buitendienst op de hoogte zijn van de regelgeving omdat zij veelal het eerst worden aangesproken door omwonenden.

Foldermateriaal

Uiteraard dient er in het foldermateriaal duidelijkheid te worden gegeven over de faciliteiten voor honden binnen de gemeentegrenzen. Hierbij komt de nadruk te liggen op het uitleggen van de regels. Beboeten is pas aan de orde als men zich niet houdt aan de regels. Het foldermateriaal is voortdurend beschikbaar.

Welkomspakket voor nieuwe inwoners (mailing)

Nieuwe inwoners die zich aanmelden voor de hondenbelasting, krijgen hetzelfde toegestuurd als bij de mailing. (zie bij mailing).

Bijlage 2

Enquête hondenpoepbeleid binnen de gemeente Maasgouw

Algemeen

De resultaten van dit onderzoek zijn gebaseerd op een schriftelijke en een digitale enquête onder de inwoners van Maasgouw. Het schriftelijk onderzoek bestaande uit 21 vragen is uitgevoerd aan de hand van het beschikbare register dat wordt gehanteerd bij het innen van de hondenbelasting. De hondenbezitter is een vragenlijst met begeleidende brief en retourenvelop toegestuurd.

Het onderzoek, inventarisatie en de hierop gebaseerde analyse en interpretatie van de resultaten is door de eigen organisatie uitgevoerd.

Hierbij is geen gebruik gemaakt van computerprogramma's die de mogelijkheid bieden om allerlei kruisverbanden te leggen met betrekking tot de reacties op de vraagstelling. Naar aanleiding van de resultaten wordt het aannemelijk geacht dat we wel een redelijk beeld gekregen van van de doelgroep en de hieraan gerelateerde problematiek. Mede op basis van hiervan is vervolgens het hondenpoepbeleid tot stand gekomen.

De enquête.

Bekendheid aan het onderzoek werd via de lokale media (Maasgouwnieuws) en de gemeentelijke website gegeven. De enquêteformulieren zijn verstuurd voor en direct na kerstmis 2007. De sluitingstermijn was 18 januari 2008. In totaal zijn 714 vragenformulieren retour ontvangen wat de respons brengt op 35,5 %.

De niet-hondenbezitter werd het via de website mogelijk gemaakt te reageren op 13 vragen. De teller bleef hier staan op 54 reacties.

Met betrekking tot de schriftelijke enquête werd de hoogste opkomst gehaald in Maasbracht met 36%. Het opkomst percentage was met 31% het laagste in Ohe en Laak. Opmerkelijk is dat geen enkele inwoner van Ohe en Laak digitaal heeft gereageerd. Betreffende digitale enquête was overigens gericht aan de niet-hondenbezitter.

Binnen de gemeente Maasgouw zijn 2013 huishoudens in het bezit van een hond. Het totaal geregistreerde honden binnen Maasgouw bedraagt 2293. Dit betekent een gemiddelde van 1.1 hond per huishouden. Het landelijke gemiddelde bedraagt 1,3 hond per huishouden.

Uiteraard is het van belang vergelijkingen te kunnen maken tussen de verschillende resultaten. Echter het betreft een steekproefonderzoek. Omdat echter niet alle inwoners van de gemeente zijn geënquêteerd is het mogelijk dat de uitkomsten die bij dit onderzoek zijn gevonden door toevalsfactoren enigszins afwijken van de werkelijke situatie.

Verschillen zijn alleen betekenisvol als zij groter zijn dan de marge van betrouwbaarheid. Wat deze marge is, is overigens moeilijk vast te stellen.

Resultaten enquête onder de hondenbezitters.

De hondenbezitters zijn schriftelijk geënquêteerd. Er zijn 2013 brieven verstuurd waarin hen 21 vragen danwel stellingen werden voorgelegd. Bij verschillende vragen werd de mogelijkheid gegeven om aanvullend te reageren. Hier is verschillende wijze gebruik van gemaakt. Enerzijds door een toelichting te geven op de gemaakte keuze. Anderzijds door opmerkingen van algemene aard (lees kritiek te geven op het gevoerde beleid) te vermelden.

Op de vraag of dat de hondenbezitter zelf wel eens overlast ondervindt is opmerkelijk dat in Heel en Wessem in mindere mate dit als zodanig ervaren wordt.

Het trottoir staat met stip aan kop met betrekking tot de vermelde locatie waar men de meeste overlast ondervindt. Als 'elders' werd aangegeven dat men het hier heeft over de wandelpaden (tussen de woonhuizen) en hun eigen tuin.

Bijna de helft (40%) is van mening dat de overlast niet is toegenomen.

De reacties op vraag 5 zijn niet opgenomen in het overzicht. De antwoorden kwamen nagenoeg overeen met de vorige vraag. Dit met dienverstande dat hier vaak straatnamen werden vermeld. Een lijn hierin was niet te ontdekken. Hoofdzakelijk vermeldde hier men hun eigen straat. Afwijkend in deze lijn was het Lindepad te Thorn. Deze locatie werd opmerkelijk veel genoemd.

Nagenoeg niemand van de hondenbezitters spreekt andere aan op hun uitlaatgedrag. Meer dan de helft doet dit nooit.

Opmerkelijk is dat over de hele linie meer dan de helft aangeeft dat er thans voldoende voorzieningen voorhanden zijn om de overlast te beperken. Opmerkelijk vanwege het feit dat binnen de voormalige gemeenten Thorn en Heel (nagenoeg) geen voorzieningen aanwezig zijn.

Alhoewel hier het percentage lager ligt weten de hondenbezitters toch de betreffende locaties te liggen. Kennelijk is ook deze kennis aanwezig binnen de kernen waar geheel geen voorziening is aangebracht.

De (bestaande) voorzieningen kunnen wel beter aangegeven worden zo blijkt uit het onderzoek. Hierbij valt op dat binnen de kernen Linne en Stevensweert veel beter kan.

De hondenbezitter is gemiddeld van mening dat de bestaande (?) locaties zich op een goede locatie bevinden. Beegden (63% niet mee eens) echter wijkt hier in negatieve zin van af.

Vanwege de onduidelijke vraagstelling van vraag 11, wat vervolgens heeft geleid tot minimale reacties, zijn betreffende antwoorden buiten beschouwing gelaten.

De hondenbezitters zijn nog verdeeld (43%/57%) in hun standpunt met betrekking tot het feit of dat de bestaande voorzieningen wel afdoende zijn om de overlast te beperken.

Het overgrote deel (80%) van de hondenbezitters geeft aan dat ze op de hoogte zijn van de bestaande regels. Significante verschillen dienaangaande tussen de kernen onderling waren er niet.

Alhoewel dat 41% vindt dat de handhaving voldoende is, is toch nog 59% van mening dat het onvoldoende is. Beegden en Thorn springen hierin naar voren. Voor respectievelijk 72% en 76% wordt dit als onvoldoende beoordeeld.

Met betrekking tot de informatievoorziening zitten de hondenbezitters over de gehele linie nog niet op een lijn. De hondenbezitters (73%) binnen Beegden vinden dat dit beter kan.

Bij het uitlaten van de hond binnen de bebouwde kom maakt het overgrote deel (58%) geen gebruik van de bestaande voorzieningen. De volgende redenen worden hierbij aangetekend: Geen voorzieningen aanwezig, afstand te ver tot bestaande voorzieningen, slecht of geen onderhoud van bestaande voorzieningen, wonen in het buitengebied, wonen aan de rand van de bebouwde kom.

Meer dan de helft (66%) ruimt de poep die achter gelaten wordt door hun hond op. 15% doet dit nooit. Hierbij wordt bij vermeld dat hun hond dit toch nooit doet. De 19% die aangeeft dit soms te doen geeft hoofdzakelijk aan dat hij alleen de poep opruimt indien deze op de stoep ligt.

Als de poep wordt opgeruimd gebeurt dit hoofdzakelijk (70%) met behulp van een zakje. 12% doet dit met een schepje. Als alternatief geeft 13% aan het papieren doekje te gebruiken.

De hondenbezitter die nu de poep niet opruimt meldt dat hij hiertoe wel bereid is als er meer voorzieningen beschikbaar zijn (41%). Voor handhaving is deze categorie niet gevoelig: 6% geeft aan pas op te gaan ruimen als er strenger wordt gehandhaafd.

De hondenbezitter is niet eenduidig op de vraag welke voorkeur hij heeft met betrekking tot de voorgestelde voorzieningen. De voorkeur voor de hondhalte wijkt iets af. Een reden hiertoe is wellicht dat deze voorziening nog niet in de nabije omgeving is geïntroduceerd.

In dit verband is 79% wel van mening dat indien de gemeente de afvalzakjes gratis verstrekt ze hier gebruik van zullen maken.

Reacties niet-hondenbezitters.

In absolute aantallen bedroeg de respons 54 reacties. Er zijn in het geheel geen reacties ontvangen van de inwoners van Ohé en Laak. Het grootste aantal reacties was afkomstig van de Maasbrachtse inwoners (15). Om een diepgaande analyse met bijbehorende interpretatie los te laten op de terzake binnengekomen reacties is vanwege de betrouwbaarheidfactor (representativiteit) niet wenselijk. Een onderverdeling tot op kernniveau is daarom niet gemaakt.

De dertien vragen die de niet-hondenbezitters werden voorgelegd maakte ook onderdeel uit van de 21 vragen die de hondenbezitters werden voorgelegd. Met enige terughoudendheid kunnen de volgende verschillen opgemerkt worden.

De niet hondenbezitter ervaart in 85% vaak overlast van de hondenpoep. Dit tot in tegenstelling tot 39% bij de hondenbezitters.

Een duidelijk verschil is te constateren in de mate van overlast: 73 % van de niet-hondenbezitters is van mening dat de overlast duidelijk is toegenomen. Deze mening wordt door 28% van de hondenbezitters gedeeld. Evenzo vindt 40% van de hondenbezitter dat dit gelijk is gebleven.

22% van de niet hondenbezitters spreekt de hondenbezitter aan op zijn uitlaatgedrag. Van de hondenbezitter doet dit 4%.

Een schril contrast is op te merken bij de vraag of dat er voldoende voorzieningen aanwezig zijn om de overlast te beperken. De niet-hondenbezitter zegt in 91% van niet. 63% van de hondenbezitter deelt deze mening.

Van de niet-hondenbezitters (93%) vindt dat de huidige middelen onvoldoende zijn. Bij de hondenbezitters is 51% deze mening toebedeeld.

Zoals verwacht, over het aspect "handhaving" verschillen de doelgroepen ook van mening. Van de niet-hondenbezitters is slechts 7 % van mening dat de huidige handhaving afdoende is. Van de hondenbezitters deelt 41% deze mening. Een gedeelde opvatting komt er op neer dat de handhavers (toch) nooit gezien worden.

Samenvattend.

De enquêteformulieren waren zodanig opgesteld dat er ruimte was voor eigen inbreng en opmerkingen. Kennelijk voorzag dit in de behoefte. Complete brieven met allerlei overwegingen waren bijgevoegd. Door de hondenbezitter werd veelvuldig verwezen naar de kattenbezitter: Waarom hoeft deze doelgroep geen belasting te betalen? Veel hondenbezitters ervaren van deze categorie overlast. De paardenbezitters en de duivenmelkers moeten het tevens ontgelden. Sommige hondenbezitters zijn zelfs van mening dat ze worden afgeschilderd als criminelen. Sommige merken op: "Problemen? Welke problemen!. De overheid creëert zelf deze problemen door deze op te kloppen zodat dit voor hun een reden is om belasting te innen".

Een vergelijk tussen de resultaten 'niet-hondenbezitters' en de 'hondenbezitters' is niet gemaakt gelet de relatief lage respons van de niet-hondenbezitters.

Opmerkelijk is dat verschillende reacties moeilijk te rijmen (paradoxaal) zijn. Ondanks het feit dat in verschillende kernen (nagenoeg) geen voorzieningen aanwezig zijn, wordt door de hondenbezitters dusdanig gereageerd dat de antwoorden op verschillende vragen als discutabel te kwalificeren zijn.

Op hoofdlijnen zijn verschillende elementen van belang ten behoeve van de input in het beleidsplan.

Poep op de stoep bezorgt de meeste overlast;

Zorg voor een mentaliteitsverandering bij de hondenbezitters;

Wees helder en duidelijk omtrent de regelgeving;

Geef duidelijk aan waar de voorzieningen zijn;

Handhaving maakt een essentieel onderdeel uit van het welslagen van de beoogde doelstellingen;

Het gebruik van zakjes is een effectief en veelvuldig toegepast hulpmiddel;

De uitlaatrouten van de honden aan de rand van de bebouwde kom richt zich op het buitengebied.

Zonder tekort te doen aan alle andere ongetwijfeld terechte opmerkingen viel tussen alle binnengekomen reacties het volgende stukje poëzie op:

Ik haat die rommel

Ik haat die troep

Ik haat die rotzooi op de stoep

Ik haat niet de honden zo te zeggen

Die hun hoopje er op leggen

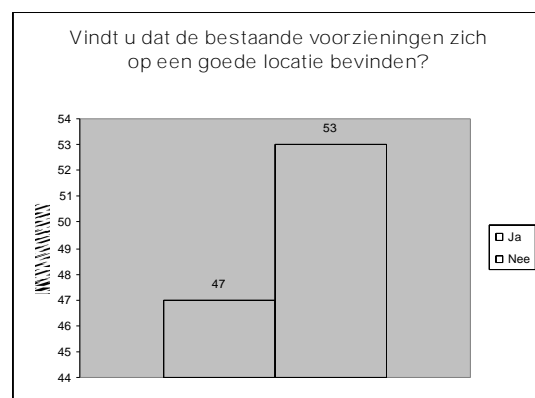
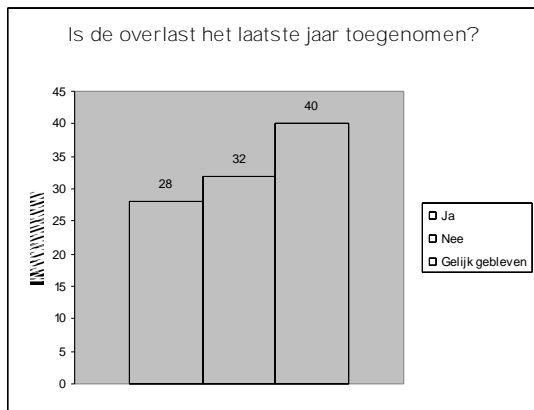
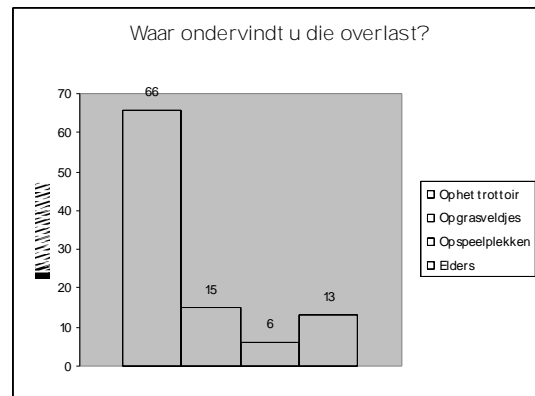
Maar ik haat wel de mensen die verzuimen

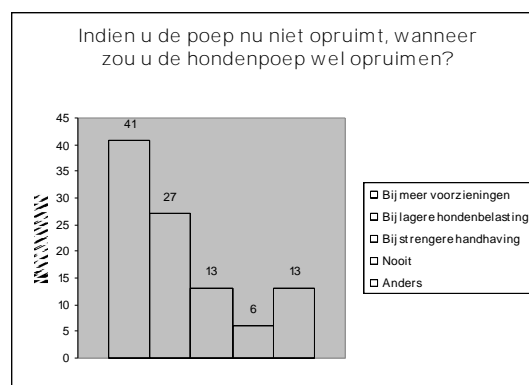
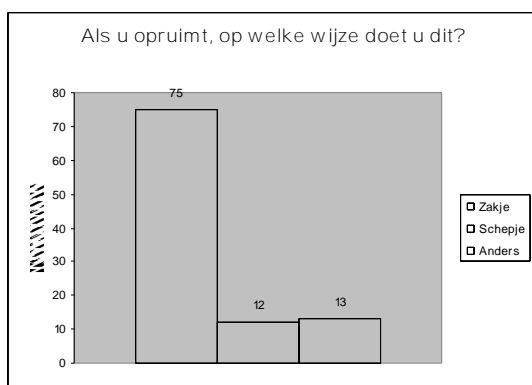
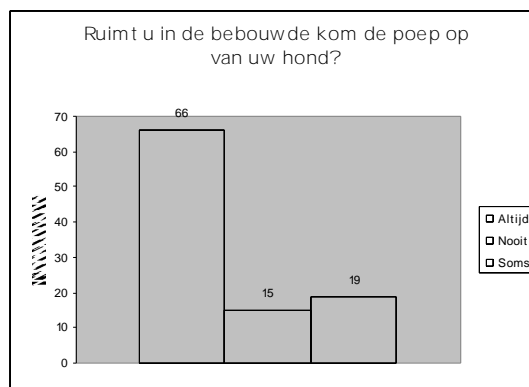
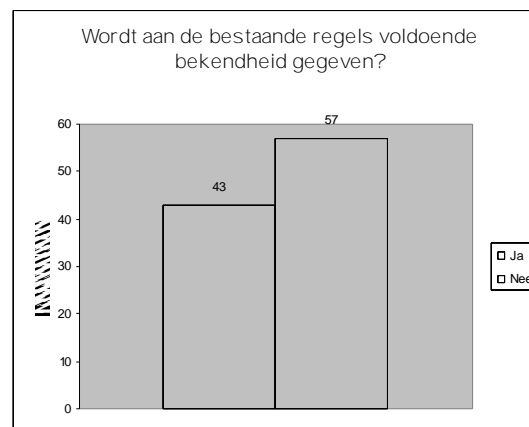
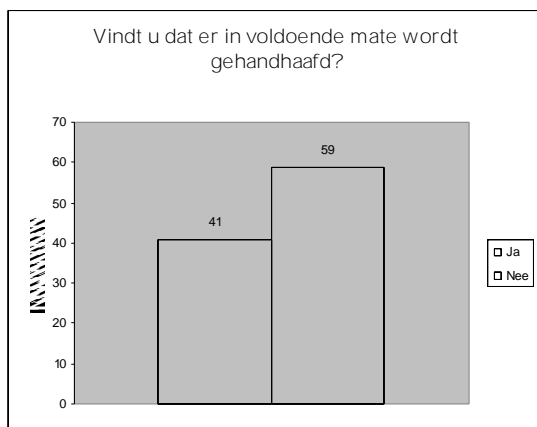
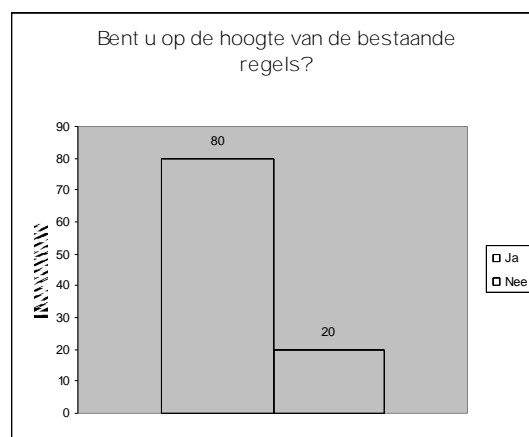
Om der eigen hondenpoep op te ruimen

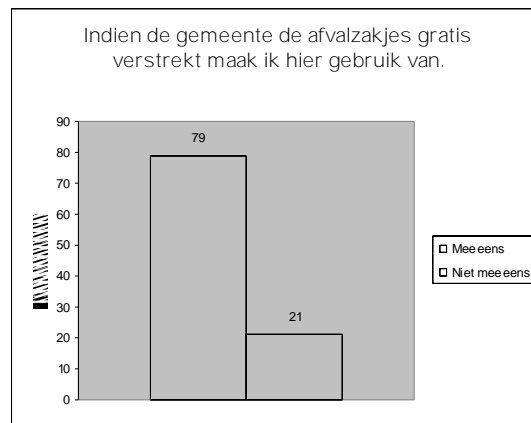
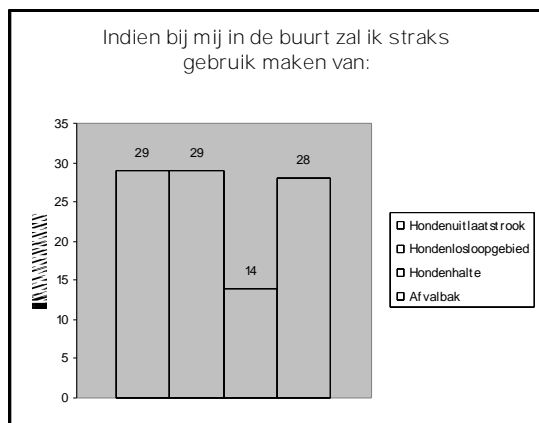
In het navolgende wordt een uitgebreide weergave gegeven van de onderzoeksresultaten. Hierbij laten de betreffende resultaten zich onderscheiden in:

- o Resultaten enquête gehouden onder de hondenbezitters;
- o Resultaten enquête gehouden onder de niet-hondenbezitters;
- o Mix/vergelijk van de enquêtegegevens.

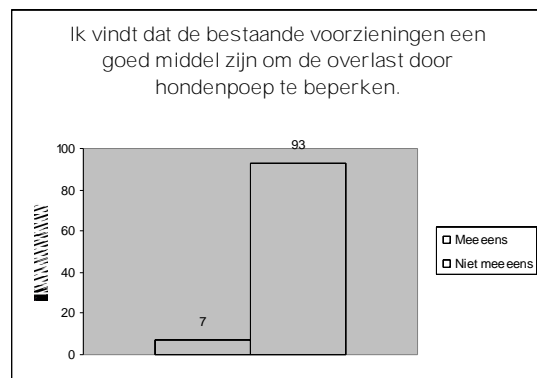
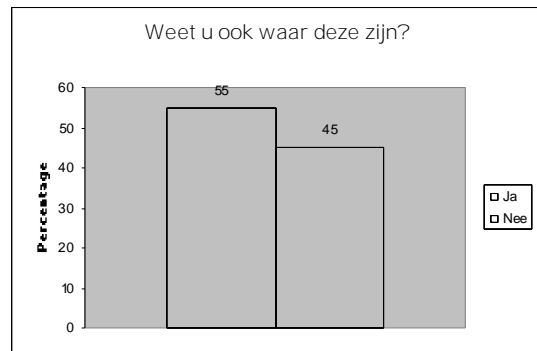
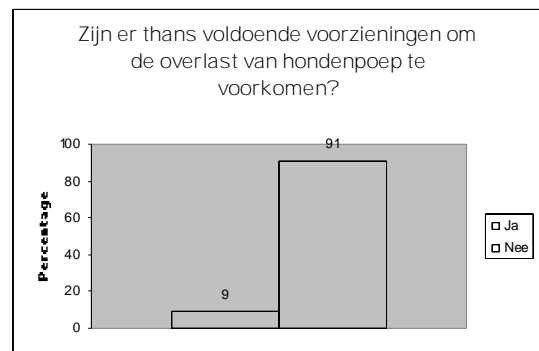
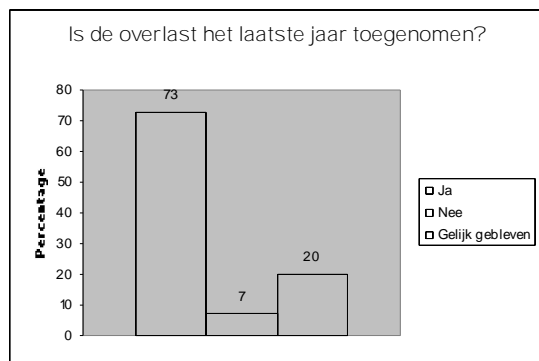
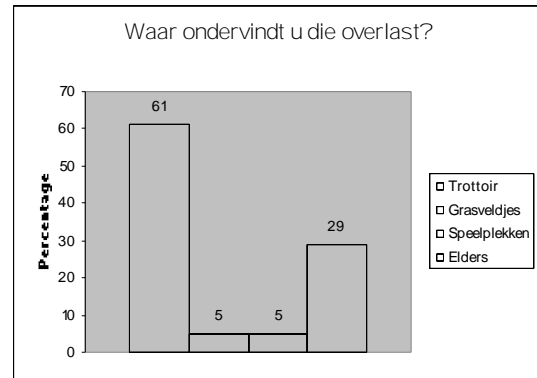
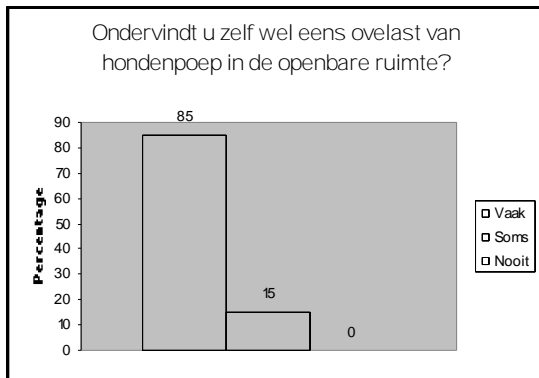
Onderzoeksresultaten gehouden enquête onder de hondenbezitters.

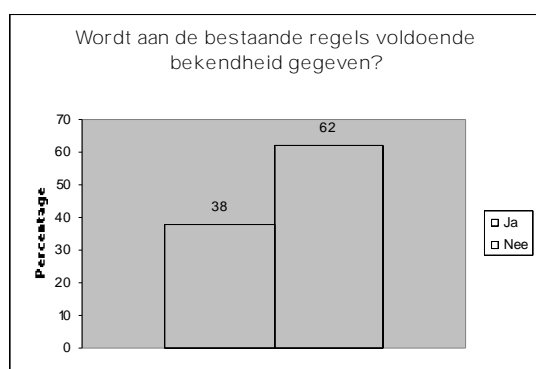
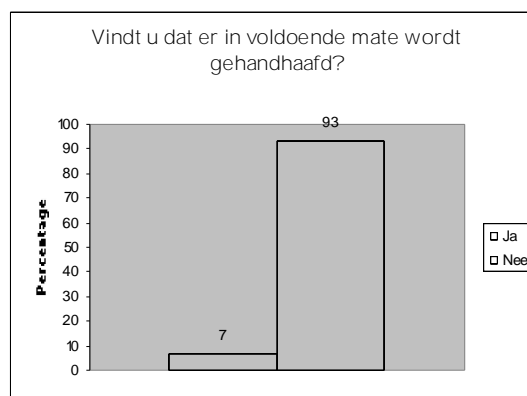
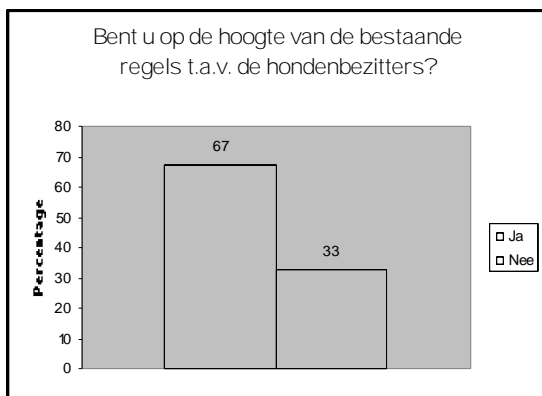

Onderzoeksresultaten enquête onder de niet-hondenbezitters.

Vergelijking van de onderzoeksgegevens.

